

॥ श्री चिंतामणि-शंभेश्वर-आशापूरण पार्श्वनाथाय नमः ॥

संकलन

शाह जाजुलाल सरमेल
जेडावाला

सं-२०५८ कारतक सुद-५ ज्ञानपंचमी

जिनशासनना अणगार, शासनना शणगार पू.गुरुभगवंताना यरलामां सविनय कोटिशः वंदनावली.

जिनज्ञासमाराधक श्रेष्ठपर्यश्री, पंडितपर्यश्री, विधिकारकश्रीने सादर प्रणाम...

जिनजिंज अने जिनागम अे आपणो सायो वारसो छे. शास्त्रोमां पण जे छेदसूत्रो तथा आगमग्रंथो छे तेना वांयनना अधिकारी योगोद्धहन करेल साधु भगवंतो ज छे. आग्रंथोने अधिकार विना सामान्य साधु-साधवी भगवंत पण जे वांयो न शकता होय, तो श्रावकनी तो वात ज शी करवी ? आ सर्व श्रुतना अधिकारी समर्थ गीतार्थ गुरुभगवंतो छे तथा तेनो शास्त्रीय वहीवट, गुरुभगवंताना मार्गदर्शन अनुसार श्रीसंध करे छे अने करवो जेधरओ.

● ताजेतरमां गुजरात समाचारनी वडोदरा आवृतिमां NMM ना अधिकारीअे आपणी हस्तप्रताने नेशनल मिळत तरीके गणीने तेमां कोध अेक धर्म के संप्रदायनी मालिकी नथी तेवु निवेदन अने रजुआत करी छे. ते तदन गेरव्याजजी अने ખોટી छे. तेनो प्रतिकार करवो योग्य छे.

● आपणे आपणी धार्मिक संस्थाओना वहीवट करती वजते घणी वजत सरकारी राहत लेवा माटे तथा धर्मदि दूरस्थना घन्कमटेक्षना फायदा दानदाताने मणे ते माटे सार्वजनिक दूरस्थ जनावता होधरओ छीअे. धर्मदि दूरस्थ द्वारा दाननी रकम वपराध जाय ते घणुं सारुं छे, पण सार्वजनिक दूरस्थोमां क्यारैक कोध पण जातनी हस्तप्रत, जिनजिंज, जिनालय के विपाश्रयनी मालिकी राखवी हितावह नथी.

● धर्मदि दूरस्थ अेटले कोध पण अेक धर्म के संप्रदायना लोकोअे पोतानी धार्मिक आस्था तथा भावनाथी जानवेल संस्था के जेमां जे ते धर्मना के संप्रदायना जधा ज लोकोनी लागणी अने श्रद्धा जोडायेली होय छे. तेनी मिळत के वहीवट, क्यारैय पण जयमां सुधी ते संस्था पोते जीजने आपे नहि त्यां सुधी कोध लध शके नहि.

● सार्वजनिक दूरस्थमां सरकारी कायदाओ तेमना नीतिनियम प्रमाणे होय. तेथी तेनो वहीवट भले आपणा सभ्यो करता होय, पण राष्ट्रीय हितमां के विशाण जनताना लाभाथे तेनो विपयोग के मालिकी सरकार पोताना परिपत्र के कायदा द्वारा रातोरात लध शके छे तथा तेमां जधी ज रीते दणलगिरि शक्य जनी शके छे.

● धरैक समुदायना गुरुभगवंतो अने अग्रणी श्रेष्ठीओ तथा दूरस्थीओने नम्र विनंति सह जणाववानुं के आ जाजत ध्यानमां लध श्री संधनी मिळतो, ज्ञानभंडारो, हस्तप्रतो, जिनालयादि सर्पनी मालिकी संस्थाना धार्मिक दूरस्थमां ज राखवी जेधरओ. तेने संग्रह करवानी जग्या पण धार्मिक दूरस्थनी ज होवी जेधरओ, क्यारैक सार्वजनिक दूरस्थनी जग्यामां राखेल आपणी अमूल्य मिळतो सरकारी दणलने कारणे धर्मदि अने सार्वजनिक दूरस्थनी भेदरेणानी लुलने कारणे जे सरकारी संस्थाओमां जती रदेशे तो भविष्यनी पेढी आपणने कडी माफ नहि करे. अस्तु....

हवे आगामी यातुमसिमां इरी मणशुं. अहो ! श्रुतज्ञानम् ना अंकमां लेणो द्वारा आपने कोध मनःएभ थयुं होय अथवा जिनाज्ञा विरुद्ध कोध प्ररूपणा थवा पामी होय तो तेनुं त्रिविधे मिच्छामी दुक्कडम् मांगीअे छीअे.

ली.

जिनशासनयरलसेवक जाजुलाल सरमेल

" दासोऽहं सर्व साधूनाम् "

अहो ! श्रुवज्ञानम् -२०

સંવત ૨૦૬૮-ઇ. ૨૦૧૨ દરમ્યાન નૂતન પ્રકાશિત ગ્રંથો

ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	કર્તા-સંપાદક	ભાષા	પ્રકાશક
૧	તીર્થ તિર્થાધિપતિ	આ. હેમચંદ્રસૂરિયુ	ગુજ.	અંબાલાલ રતનચંદ દ્રસ્ટ
૨	વિંદગી તુ આટલી સસ્તી	પૂ. રત્નસુંદરસૂરિયુ	ગુજ.	રત્નપ્રચી દ્રસ્ટ
૩	હૃદયની વ્યથા	પૂ. રત્નસુંદરસૂરિયુ	ગુજ.	રત્નપ્રચી દ્રસ્ટ
૪	ચેક તો બરાબર પણ સહીનું શું ?	પૂ. રત્નસુંદરસૂરિયુ	ગુજ.	રત્નપ્રચી દ્રસ્ટ
૫	શંકા અને સમાધાન ભા-૧, ૨	પૂ. ધર્મશોખરસૂરિયુ	ગુજ.	અરિહંત આરાધક દ્રસ્ટ
૬	સહજ સમાધિ ભલી	પૂ. ધૈરાગચરતિવિજયજી	ગુજ.	શ્રુતભવન પુના
૭	આત્માનો વિકાસ ક્રમ	પૂ. સંયમકીર્તિવિજયજી	ગુજ.	સમ્યગ્ જ્ઞાનપ્રસારક સમિતી
૮	સંસ્કૃત ભાષા કે આધુનિક ગ્રંથાકાર	પૂ. દેવર્ધિગણિ	હિ.	ચૌખમ્મા પ્રકાશન
૯	૧૦૮ મોતિયો કી માલા	પૂ. જયાનંદવિજયજી	હિ.	શાન્તીદેવી બાબુલાલ
૧૦	મૂર્તિપૂજા કા પ્રાચીન ઇતિહાસ	પૂ. જ્ઞાનસુંદરજી	હિ.	રત્નપ્રભ જૈન ક્રિયા ભવન
૧૧	ઉપમિતિભવપ્રગંથા સારો. ભા. ૧, ૨, ૩	પૂ. ક્ષમાસાગરજી	ગુજ	શ્રુત આનંદ દ્રસ્ટ
૧૨	સંયમનું સૌંદર્ય	પં. મુક્તિપલ્લભવિજયજી	ગુજ	દિવ્યદર્શન દ્રસ્ટ
૧૩	સંયમનું માધુર્ય	પં. મુક્તિપલ્લભવિજયજી	ગુજ	દિવ્યદર્શન દ્રસ્ટ
૧૪	સંયમનું ઐશ્વર્ય	પં. મુક્તિપલ્લભવિજયજી	ગુજ	દિવ્યદર્શન દ્રસ્ટ
૧૫	સંયમનું સાર્થક્ય	પં. મુક્તિપલ્લભવિજયજી	ગુજ	દિવ્યદર્શન દ્રસ્ટ
૧૬	સંયમનું તાત્પર્ય	પં. મુક્તિપલ્લભવિજયજી	ગુજ	દિવ્યદર્શન દ્રસ્ટ
૧૭	સંયમનું સાફલ્ય	પં. મુક્તિપલ્લભવિજયજી	ગુજ	દિવ્યદર્શન દ્રસ્ટ
૧૮	પદ્મચરિત્રમ/પદ્મ ચરિત્રમ ભા-૧ થી ૪ (પ્રા-સં. છાયા સાથે)	પૂ. પાર્શ્વરત્નવિજયજી	પા-હિ	ઓમકારસૂરિયુ આરા. ભવન
૧૯	પરચૂરણ	ગણિઉદયરત્નવિજયજી	ગુજ.	રત્નોદય ચેરી. દ્રસ્ટ
૨૦	કૈલાશશ્રુતસાગર ગ્રંથ સૂચિ-૧૩	નવીનભાઈ બી. જૈન	હિ.	મહાવીર જૈન આ. કેન્દ્ર-કોબા
૨૧	રાસ પદ્માકર(પ્રાચીનરાસ સંગ્રહ)	ડૉ. હેમંતકુમાર	હિ.	મહાવીર જૈન આ. કેન્દ્ર-કોબા
૨૨	ધર્મવ્યવસ્થા દ્વાગિંશિકા	પ્રવીણચંદ્ર મોતા	ગુજ.	ગીતાર્થ ગંગા પ્રકાશન
૨૩	ચંદરાખનો રાસ એક અધ્યન	ડૉ. કલા એમ. શાહ	ગુજ.	શ્રી મુંબઈ જૈન યુવક મંડળ
૨૪	કવિ શ્રધભદ્રાસ કૃત રોહિણેયરાસ	ડૉ. ભાનુબેન શાહ	ગુજ.	જૈન સાહિત્ય પ્રકાશક સમિતી
૨૫	જૈન ચિત્રાંકન પરંપરા	નર્મદાપ્રસાદ ઉપાધ્યાય	હિ.	બેની માધવ પ્રકાશન
૨૬	ધ્યાન વિચાર	ચંદ્રહાસ ત્રિવેદી	ગુજ	ગુર્જર ગ્રંથ રત્ન કાર્યાલય
૨૭	સન્માર્ગ પ્રશ્નોત્તર ભા-૫, ૬	આ. કીર્તયશસૂરિયુ	ગુજ	સન્માર્ગ પ્રકાશન
૨૮	શ્રીહં-૬૩ દુર્ઘર્તાનો ભા-૫, ૬	આ. કીર્તયશસૂરિયુ	ગુજ	સન્માર્ગ પ્રકાશન
૨૯	અમરિષ્યવનના ઘડયૈયા	આ. કીર્તયશસૂરિયુ	ગુજ	સન્માર્ગ પ્રકાશન
૩૦	જ્ઞાનપંચક વિવરણ	આ. કીર્તયશસૂરિયુ	સં-ગુજ	સૂરિ રામચન્દ્ર દિક્ષા શતાબ્દિ
૩૧	રંગકનક વિમલ જ્ઞાન ભંડાર હસ્તલિખિત પ્રતોકી સૂચી	પં. રત્નપ્રચયવિજયજી	હિ	રંચનવિજયજી પુસ્તકાલય
૩૨	કથા મંજૂષા	પૂ. જયાનંદવિજયજી	હિ	ગુરુ રામચંદ્ર પ્રકાશન
૩૩	સૂત્ર સંપેદના ભા-૧, ૨, ૩	સા. પ્રશમિતાશ્રીજી	હિ	સન્માર્ગ પ્રકાશન
૩૪	સૂત્ર સંપેદના ભા-૧, ૨, ૩	સા. પ્રશમિતાશ્રીજી	ગુજ	સન્માર્ગ પ્રકાશન

**પ્રાચીન શ્રુતોદ્ધારક પૂ. આ. શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ. સા.
પ્રેરિત શ્રી જિનશાસન આરાધના ટ્રસ્ટ દ્વારા
સેંકડો વર્ષ ચાલે તેવા કિંમતી કાગળ પર તેયાર
થઇ રહેલ શાસ્ત્ર ગ્રંથોની યાદી**

ક્રમ	ગ્રંથનું નામ	ઉચ્ચચિતા	ટીકાકાર
૧.	પાક્ષિકસૂત્ર	શ્રીગણધર ભગવંત	પૂ. યશોદેવસૂરિજી
૨.	ધર્મરત્નપ્રકરણ ભા-૧, ૨	શ્રી શાંતિસૂરિજી	પૂ. દેવેન્દ્રસૂરિજી
૩.	તંદુલવેચાલિયસૂત્ર	પૂર્વાચાર્ય	-----
૪.	પુષ્પમાળા (ઉપદેશમાળા)	મલચગિરિ હેમચંદ્રસૂરિજી	સ્વોપજ્ઞ
૫.	સુપાર્થનાથચરિત્ર ભા-૧, ૨	પૂ. લક્ષ્મણવિજયજી	-----
૬.	જયોતિષકરંડક	પૂ. પાદલિખસૂરિજી	-----
૭.	શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમસૂત્ર	-----	પૂ. રત્નશેખરસૂરિજી
૮.	પાંડવચરિત્રમહાકાવ્ય ભા-૧, ૨	પૂ. દેવપ્રભસૂરિજી	-----
૯.	પ્રવચનસારોદ્ધાર ભા-૧, ૨	પૂ. નેમિચંદ્રસૂરિજી	-----
૧૦.	પાર્થનાથચરિત્ર	પૂ. ઉદયવીરગણિ	-----
૧૧.	કર્મગ્રંથ (૧થી૪)	પૂ. દેવેન્દ્રસૂરિજી	-----
૧૨.	બંધશતકલઘુભાષ્ય સટીક	પૂ. શીવશર્મસૂરિજી	પૂ. યકેશ્વરસૂરિજી
૧૩.	પંચસૂત્ર સટીક	પૂ. ચિરંતનાચાર્ય	પૂ. હરિભદ્રસૂરિજી
૧૪.	સંવેગરંગશાળા	પૂ. જિનચંદ્રસૂરિજી	-----
૧૫.	પ્રતિક્રમણસૂત્રપદ વિવૃત્તિ	-----	-----
૧૬.	કલ્પસૂત્રપ્રદીપિકા	પૂ. ભદ્રબાહુસ્વામી	પૂ. સંઘવિજયગણિ
૧૭.	જ્ઞાનાર્ણવ જ્ઞાનભિંદુ	ઉપા. યશોવિજયજી	સ્વોપજ્ઞ
૧૮.	ચંદ્રપ્રભચરિત્ર	પૂ. દેવેન્દ્રસૂરિજી	-----
૧૯.	ઉપમિતિસારસમુચ્ચય	પૂ. વર્ધમાનસૂરિજી	-----
૨૦.	વસ્તુપાલ ચરિત્ર	પૂ. જિનહર્ષગણિ	-----
૨૧.	યતિદિનચર્યા-ચૂંઈ	પૂ. ભાવદેવસૂરિજી	પૂ. મતિસાગરજી
૨૨.	આરંભસિદ્ધિ	પૂ. ઉદયપ્રભસૂરિજી	પૂ. હેમસંસગણિવાર્તિક
૨૩.	શ્રાદ્ધ દિનકૃત	પૂ. દેવેન્દ્રસૂરિજી	સ્વોપજ્ઞ
૨૪.	પ્રાશ્નાથચરિત્ર	પૂ. ભાવદેવસૂરિજી	-----
૨૫.	મુનિસુપ્રતસ્વામીચરિત્ર	પૂ. વિનયચંદ્રસૂરિજી	-----
૨૬.	કર્મગ્રંથ ૫-૬	પૂ. દેવેન્દ્રસૂરિજી	પૂ. મલચગિરિસૂરિ
૨૭.	કર્મગ્રંથ ૫૬કઅવચૂરિ	-----	પૂ. ગુણરત્નસૂરિજી
૨૮.	કર્મગ્રંથ ૧થી૬ સટીક	-----	-----
૨૯.	ઉપદેશરત્નાકર	પૂ. મુનિચંદ્રસૂરિજી	-----
૩૦.	સિરિવાલ કહા	પૂ. રત્નશેખરસૂરિજી	-----
૩૧.	બૃહત્સંગ્રહણી સટીક	પૂ. જિનભદ્રગણિ	પૂ. મલચગિરિસૂરિ
૩૨.	ઘન્યચરિત્ર	જ્ઞાનસાગરગણિશિષ્ય	-----
૩૩.	જ્ઞાનસાર સટીક	મહો. યશો. વિ. મ.	પૂ. દેવચંદ્રજી
૩૪.	બંધશતક ચૂંઈ	-----	પૂ. મુનિચંદ્રસૂરિજી

સરસ્વતી પુત્રોને વંદના

(નિમ્નોક્ત ગ્રંથના સંશોધન-સંપાદનનું કાર્ય ચાલુ છે. ટૂંક સમયમાં પ્રકાશિત થશે.)

પૂ. આ. શ્રી કીર્તિયશસૂરીશ્વરજી મ. સા. (પૂ. આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી સમુદાય)

- (૧) મહં જીણાણ - પૂ. રાજ માણિક્ય કૃત - ટીકા સાથે સંશોધન-સંપાદન
- (૨) દર્શન શુદ્ધ પ્રકરણ - કર્તા - આ. ચંદ્રપ્રભસૂરિજી મ. સા. - સંશોધન-સંપાદન

પૂ. ઉપા. શ્રી ભુવનચંદ્રજી મ. સા. (શ્રી પાર્શ્વ ગરજ)

- (૧) સુમતિ સંભવ કાવ્ય - સંશોધન-સંપાદન

પૂ. સંયમકીર્તિવિજયજી મ. સા. (પૂ. આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી સમુદાય)

- (૧) નવતત્વ સંગ્રહ - ભાવાર્થ વિવેચન સાથે
- (૨) છત્રીસી-છત્રીસી - કર્તા-પૂ. આ. રત્નશેખરસૂરિજી મ. સા. - ભાવાર્થ અને વિવેચન સાથે

શ્રાવક યોગ્ય શ્રુતભક્તિનું સ્થાન

- યાતુમસિ પૂર્ણ થતા આપણા પૂજ્ય શ્રમણ-શ્રમણી ભગવંતોના વિહાર ચાલુ થશે. વિહાર દરમ્યાન કે શેષકાળમાં પણ અભ્યાસ માટે ઘણા બધા પુસ્તકાદિની જરૂર પડતી હોય ત્યારે તેમની યોગ્ય ભક્તિ કરવાની આપણી ફરજ છે.
- ઘણી વખત પ્રાથમિક અભ્યાસ માટેના ૩ ભાષ્ય, ૬ કર્મ ગ્રંથ, ચાર પ્રકરણ કે સ્કૃતની ભુકોની જરૂર પડે. સંશોધનકર્તા મહાત્માઓને રેફરન્સ માટે શબ્દકોષો, ચરિત્રગ્રંથો વગેરેની જરૂર પડે. જે પછી અંતે મોટા શહેરોમાંથી મંગાવવા પડે છે. એમાં દિવસો વિતી જાય તથા એ મંગાવવાની પ્રક્રિયા પણ સમય, શક્તિ અને દ્રવ્યવ્યય સાધ્ય બની રહે છે.
- ઉપાયરૂપે - આપણા ઘણા બધા ગ્રંથોની પીડીએફ ફાઇલ, સીડી કે ડીવીડી ઘણી બધી વેબસાઇટ ઉપર ઉપલબ્ધ છે, જેની માહિતી અમોએ પહેલાના અહો ! શ્રુતજ્ઞાનમ્ ના અંકોમાં આપેલ છે.
- જે તે ગ્રંથની આવશ્યકતા હોય તે ઝોરોક્ષ મશીન ઉપર પ્રીન્ટ કાઢીને ઉપલબ્ધ કરાવી શકાય છે. અને તેના લીધે અલ્પ દ્રવ્યમાં તુરત જ ગ્રંથ મળી જાય છે.
- સંઘના જ્ઞાનદ્રવ્ય દ્વારા પણ ઉત્તમ લાભ લઈ શકાય છે.
- જ્ઞાનના ક્ષેત્રે ઉત્તમ કાર્ય કરી રહેલ સંસ્થો પાસે પણ આ શાસ્ત્રો-ગ્રંથોનો ડીજીટલ સંગ્રહ (ઇ-લાયબ્રેરી) રૂપે રહેલો છે. તેઓને ઇમેઇલ દ્વારા અરજી કરીને સંઘના શ્રાવકો ઇમેઇલ દ્વારા પણ ગ્રંથો મંગાવી શકે છે. અને પ્રીન્ટ કાઢીને ગુરુભગવંતના આપી શકાય છે.
- આમાં કોઈ પોસ્ટ કે કુરીયર વગેરે ના ખર્ચ તથા સમય વિશેષ જતા નથી. ટૂંક સમયમાં ઝડપી અને સારૂ કામ થઈ શકે છે.

આજની અદ્યતન ટેકનોલોજીનો શ્રાવકો દ્વારા હકારાત્મક ઉપયોગ કરાવીને તેઓને પણ શાસનના શ્રુતના કાર્યમાં સામેલ કરી શકાય છે. જે કાળક્રમે તેઓના જીવન પરિવર્તનનું માધ્યમ બની શકે છે.

ભુલ સુધાર :- સુધારો :-

અહો ! શ્રુતજ્ઞાનમ્ ના અંક ૧૮ અને ૧૯ માં અપ્રગટ કૃતિઓની યાદી પ્રકાશિત કરી હતી તેના પૂજ્ય ગુરુભગવંતો દ્વારા મળેલ માહિતી પ્રમાણે નીચેની કૃતિઓ પ્રકાશિત છે.

- (૧) વિચાર રત્નાકર - વર્ષો પૂર્વે છપાયેલ છે. - ભાષાંતર પૂ. આ. શ્રી અમિતયશસૂરિજી
- (૨) કઠાવલી - પૂ. આ. શ્રી શીલચંદ્રસૂરિજી દ્વારા તાજેતરમાં છપાયેલ છે.
- (૩) મલયગિરિ શબ્દાનુશાસનમ્ - પંકિત બેચરદાસ દ્વારા એલ. ડી. ઇન્સ્ટી. થી પ્રકાશિત છે.
- (૪) પગામ સજ્જાય, ધર્મ પરિક્ષા અને સિતા ચરિત્રનું સંશોધનનું કાર્ય પૂ. ગુરુભગવંતો દ્વારા થઈ રહ્યું છે.

શ્રુતસંપદાનું સંરક્ષણ - બહુમાન ભાવ

આપણી હસ્તપ્રતો પૈકી મોગલ કાળમાં ઘણું બધું સાહિત્ય ઘવસ્ત થયું. ક્યારેક આગ, ઉદ્ધ ડે મેઘ વર્ષાને કારણે અથવા તો સંભાળનારની બેકાળજીને લીધે ઉદરોએ પણ શાસ્ત્રો કોરી ખાધા. ચોર લોકોએ ચોરી કરીને અમુલ્ય ગ્રંથો પરદેશીઓને વેચ્યા. અંગ્રેજ સરકાર દરમ્યાન ઘણું સાહિત્ય પરદેશમાં ટ્રાન્સફર થયું. આઝાદીની લડાઈ વખતે કેટલુંક સાહિત્ય પાકિસ્તાનમાં છોડીને આવવું પડ્યું. આજે પણ ત્યાં આપણા મંદિરો અને જ્ઞાનભંડારો પણ છે. પરંતુ કેટલું બચ્યું છે તે આપણને ખબર નથી.

પરદેશીઓએ પણ જૈન સાહિત્યથી પ્રભાવિત થઇને ઘણાં બધાં જૈન ગ્રંથોનો અભ્યાસ કરીને તેમની ભાષામાં અનુવાદો કર્યા છે. જર્મનીના હર્મન જેકોબીએ ઉપમિતિ ભવ પ્રપંચાકથા, સમરાઈચ્યકહા, નેમિનાથ ચરિત્ર, પઉમચરિયમ્ વગેરેનો ઇંગ્લિશમાં અનુવાદ કર્યો છે. આગમગ્રંથો આચારાંગ, કલ્પસૂત્ર ઉત્તરાધ્યન, સૂત્રકૃતાંગ આદિના ઇંગ્લિશ અનુવાદો પણ તેમણે કર્યા છે. (તેઓ સંયમી અને યોગવહન કરેલ ન હોવા છતાં આગમગ્રંથો આજથી ૧૦૦ વર્ષ પહેલા અનુવાદો કરીને પ્રગટ કર્યા છે અને તે કેટલા શાસ્ત્રીય છે તે અંગે અમો તેમના કાર્યને બીરદાવતા નથી કે અનુમોદના કરતા નથી પરંતુ તેઓને જૈન ગ્રંથો પ્રત્યે કેટલો બધો બહુમાનભાવ હતો તે બતાવવા માટે જ ઉલ્લેખ કર્યો છે.)

હર્મન જેકોબી એ જર્મનના સ્ટુડન્ટસ પ્રાકૃત ભણી શકે તે માટે પ્રાકૃત માર્ગદર્શિકાની પણ રચના કરી હતી. ડૉ. બહુલરની સાથે રહીને જેસલમેરના જ્ઞાનભંડારનો પણ ઘણા સમય સુધી તેઓએ સંશોધન કર્યું હતું તેમના અનુયાયી શિષ્યો કિર્કલ, ગલાસનાપ, શુબ્રિંગ, હટેલ, ગોરિનો આદિ અનેક પરદેશી વિદ્યાનોએ જૈન ગ્રંથો ઉપર સંશોધનનું કાર્ય કર્યું છે. અને આજે પણ આપણી ઘણી બધી હસ્તપ્રતો બ્રિટીશ લાયબ્રેરી-લંડન, નેશનલ લાયબ્રેરી- પેરીસ અને જર્મનીમાં સુંદર રીતે સંગ્રહાયેલી છે. અને તે બધાના વ્યવસ્થિત કેટલોગ પણ પ્રકાશિત થયા છે. અને આ લાયબ્રેરીમાં તેમના નિતીનિયમો મુજબ વ્યવસ્થિત અરજી કરવાથી સંશોધન માટે હસ્તપ્રતોની ડીજીટલ નકલ મળે છે.

ઋણ સ્વીકાર

આ વર્ષે અહો ! શ્રુતજ્ઞાનમ્ ના છ અંકો પૂજ્ય ગુરુભગવંતોની કૃપા અને માર્ગદર્શન દ્વારા પ્રકાશિત કર્યા છે અને બધા જ સમુદાયના પૂજ્ય સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતોને પોસ્ટથી મોકલ્યા છે. અમારા શ્રુતભક્તિના આ કાર્યમાં ઘણા બધા જ્ઞાની ગુરુભગવંતોએ અનુમોદના અને વિગતો માર્ગદર્શન અમોને આપ્યું છે તે બધા જ ગુરુભગવંતોને અમો હૃદયપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ. શાસ્ત્રીય માર્ગદર્શન આપવા માટે પૂજ્ય પ્રાચીન શ્રુતોદ્ધારક પૂજ્ય આ. શ્રીમદ્વિજયદેવચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા. તથા તેમના શિષ્ય પૂજ્ય આ. શ્રી કલ્યાણબોધિસૂરીશ્વરજી તેમજ પૂજ્ય આ. શ્રી મુનિચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા. તથા પૂજ્ય આ. શ્રી અભયચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના અમો ઋણી છીએ.

તપાગચ્છના અઢાર સમુદાયના જુદા જુદા આચાર્ય ભગવંતો તેમજ મુનિભગવંતો તેમજ અચલગચ્છ, પાર્શ્વગચ્છ, ખરતરગચ્છ, ત્રિસ્તુતિક ગચ્છ તેમજ અખિલ ભારત વર્ષિય સાધુમાર્ગી જૈન સંઘ ના પૂજ્ય ગુરુભગવંતોના અમોને સતત અનુમોદના અને પ્રોત્સાહનના પત્રો મળ્યા છે તે બધા જ ગુરુભગવંતોના પણ અંતઃકરણપૂર્વક ઋણી છીએ.

અહો ! શ્રુતજ્ઞાનમ્ નો આગામી અંક સં-૨૦૬૯ ના અષાઠ સુદ-૫ ના રોજ પ્રકાશિત થશે તો શેષકાળ દરમ્યાન શ્રુતજ્ઞાનને લગતી માહિતી આપ અમોને મોકલતા રહેશો અને જે પણ માહિતી અમોને મળશે તે જરૂર મુજબ મંગાવીને શ્રુતભક્તિનો લાભ આપશો. અહો ! શ્રુતજ્ઞાનમ્ ના જે પણ અંકો રેફરન્સ માટે જરૂર ન હોય તો યોગ્ય શ્રાવકોને કે જ્ઞાનભંડારના વહીવટકર્તાઓને વાંચવા માટે આપશો અને વધારાના અંકો અમોને પરત મોકલાવી શકાશે પરંતુ પરઠવશો નહીં.

જિનશાસનની અમૂલ્ય અલૌકિક શ્રુતસંપદા

● પ્રભુવીરના મુખેથી ત્રિપદી મેળવી ગણધર ભગવંતોએ દ્વાદશાંગીની રચના કરી તથા અન્ય પણ શ્રુતધરોએ અનેકાનેક ગ્રંથો રચ્યા. પૂર્વકાળે ૧૨ અંગ અને ૮૪ આગમ હતા. હાલ ૧૧ અંગ અને ૪૫ આગમ આપણને સંપ્રાપ્ત છે.

● પછી પછીના કાળે આગમ ગ્રંથો પર નિર્ચુક્તિઓ, ભાષ્યો, ચૂર્ણિ અને ટીકાઓ રચાઈ અને આ રીતે જિનશાસનમાં પંચાંગી માન્ય થઈ.

● તદુપરાંત પૂર્વધર મહર્ષિઓ રચિત તથા તેમાંથી ઉદ્ધૃત થયેલા અનેકાનેક ગ્રંથો પણ આપણને મળ્યા.

● યુગપ્રધાન આચાર્યશ્રી આચરક્ષિતસૂરિએ સમગ્ર શ્રુતને વિષયની દૃષ્ટિએ ચાર અનુયોગમા વહેંચી દીધું.

(૧) દ્રવ્યાનુયોગ : જેમાં આત્મા, કર્મવાદ તથા વિશ્વવ્યવસ્થા, પુદ્ગલ આદિ સંબંધી ચર્ચા-વિચારણાઓ હોય, સન્મતિતર્ક વગેરે દર્શનપ્રભાવક ગ્રંથો આમાં સમાવિષ્ટ થાય

(૨) ગણિતાનુયોગ : જેમાં સૂર્ય-ચંદ્રના ચાર્ટ વગેરે ખગોળ સંબંધી વાતો હોય. સૂર્યપ્રજ્ઞાસિ, ચંદ્રપ્રજ્ઞાસિ વગેરે ગ્રંથો આમાં આવે.

(૩) ચરણકરણાનુયોગ : જેમાં શ્રમણજીવનના આચારોનું વિસ્તૃત વર્ણન હોય, આચારાંગ, ઓધનિર્ચુક્તિ, પિંડનિર્ચુક્તિ, ગચ્છાચાર, પ્રકીર્ણમ

(૪) ધર્મકથાનુયોગ : જેમાં કથાઓના માધ્યમે જૈનદર્શનના પદાર્થો સરળ, લોકભોગ્ય ભાષામાં પરસાયેલા હોય તે. ઉદા. : જ્ઞાતાધર્મકથા, ત્રિષ્ટિશલાકાપુરુષચરિત્ર મુખ્ય ગ્રંથોમાંથી પદાર્થોનું સંચયન કરીને જે ગ્રંથો રચાયા તે પ્રકરણગ્રંથો કહેવાયા. તે પણ ઘણા બધા છે.

● સમય સંજોગોને અનુસાર શ્રુતને સાચવવા માટે વીરનિર્વાણના ૯૮૦ વર્ષે ૮૪ ગચ્છના ૫૦૦ આચાર્યોઓ ભેગા મળીને વલ્લભીપુરમાં શ્રુતરક્ષાનું કાર્ય આરંભ્યું. જેનો એક અક્ષર પણ લખવામાં સાધુઓને એક આયંજિલનું પ્રાયશ્ચિત હતું, તે શ્રુતજ્ઞાન હવે દેવદ્વિગણિક્ષમાશ્રમણની રાહબરી હેઠળ લીપીબદ્ધ તાડપત્ર પર લેખન થયા.

● તાડપત્ર બે પ્રકારના હતા.

(૧) શ્રીતાડ : જે સુંવાળા લીસા હતા.

(૨) ખરતાડ : જે ખરબચડા બરછટ હતા. તે પર વનસ્પતિ જન્ય શાહીથી લખવામાં આવતું. દક્ષિણ ભારતમાં ત્યારે સૌંદર્ય જેવા અણીયારા સાધનથી તાડપત્ર પર અક્ષરો કોતરીને પણ લખવામાં આવતા. અલબત્ત દુભાગિયે આજે છઠ્ઠીથી દશમી સદી સુધીના કોઈ તાડપત્રીય ગ્રંથો મળતા નથી.

● ૧૨-૧૪ મી સદીથી શ્રુતસંવર્ધન ઘણું વધ્યું છે. નૂતન શ્રુતોપાર્જન પણ સારા એવા પ્રમાણમાં થયું છે.

● તેની સુરક્ષા બાબતનો ઇતિહાસ તો ઘણો લાંબો છે, પરંતુ એ શ્રુતજ્ઞાન સમુદ્રના કેટલાક મોતીઓ પર દૃષ્ટિપાત કરીએ.

● તત્વાર્થસૂત્રમાં પૂ. ઉમાસ્વાતીજી મહારાજે માત્ર ૬૪૦૦ અક્ષરો પ્રયોજીને જૈનદર્શનના સિદ્ધાંતોને ટૂંકમાં આલેખ્યા છે. તે પર ઘણી બધી ટિકાઓ ઉપલબ્ધ છે. જૈનોના ચારેય ફીરકાઓમાં આ ગ્રંથ સર્વમાન્ય છે.

● દ્વયાશ્રય મહાકાવ્યમાં કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યજીએ વ્યાકરણના ઉદાહરણોના અભ્યાસની સાથે સાથે કુમારપાળ રાજાના ચરિત્રને પણ ઉજાગર કરેલ છે. કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યશ્રીએ બનાવેલ વ્યાકરણ 'સિદ્ધહેમ' તે વ્યાકરણની સર્વશ્રેષ્ઠ અને સર્વોત્તમ કૃતિ છે. તેના લઘુન્યાસ, બૃહદ્ન્યાસની પણ રચના છે. તે પર લઘુવૃત્તિ, મધ્યમવૃત્તિ, બૃહદ્વૃત્તિ, ધાતુપાઠ વગેરે મળીને હજારો શ્લોકો પ્રમાણ રચના છે. જેથી સંપૂર્ણ વ્યાકરણનો એક જ ગ્રંથના માધ્યમે અભ્યાસ થઈ શકે છે.

● જૈનાચાર્યશ્રી કુમુદેન્દુ દ્વારા ભુવલય નામનો ગ્રંથ જે આંકડામાં બનાવાયેલો છે. ૨૫૭ પ્રકારની ભાષામાં આ ગ્રંથ વાંચી શકાય છે. આડી ઉભી ચાવીઓ દ્વારા એક જ ગ્રંથમાં રામાયણ, મહાભારત વગેરે ગ્રંથો પણ મળે છે.

● અષ્ટલક્ષ્મી નામના ગ્રંથમાં પૂ. સમયસુંદરજી ઉપાધ્યાયે રાજા નો દદતે સૌસ્વયમ્ । આ એક જ વાક્યના આઠ લાખ અર્થો દર્શાવ્યા છે તેઓએ અન્ય પણ અનેક ગ્રંથોની રચના કરી છે.

● સમસંધાન નામના ગ્રંથમાં મહોપાધ્યાય શ્રી મેઘવિજયજી મહારાજે એક શ્લોકમાંથી સાત સાત અર્થ નીકળે તેવી રચના કરી છે અને એ દ્વારા એક સાથે સાત સાત ચરિત્રો વાંચી શકાય છે. આવી તો અનેકાર્થક અનેકવિધ રચનાઓ છે.

● તામિલ ભાષાના જાણકાર અગત્સ્ય નામના ઋષિમુનિ એ કુલ પાંચ મહાકાવ્યો તામિલ ભાષામાં રચ્યા છે. જેમાંના શિલ્પાધિકારમ્ જીવક ચિંતામણી અને વલયાપતિ જૈન ધર્મને લગતા છે.

● સત્તરમાં સૈકામાં વલ્લભ સંપ્રદાય અને વૈષ્ણવોમાં ભક્તિકાવ્યો અને કથાઓનું પ્રચૂર સર્જન થયું. દેશ કાળનો તકાદો સમજીને જૈન મુનિઓએ પણ સંસ્કૃત-પ્રાકૃત સાહિત્ય ઉપરાંત માઝુગુર્જર ભાષામાં અગણિત ભક્તિસાહિત્યનું સર્જન કર્યું.

● વિ.સં. ૧૬૧૮ માં ઉપા. સકલચંદ્રજીએ સત્તરભેદી પૂજાની રચના કરી. જેમાં પરમાત્માની ૧૭ પ્રકારે પૂજના વિવિધ રાગોને આલેખ્યા છે.

● ૧૮ મા સૈકામાં ઉપા. યશોવિજયજીએ નવપદ પૂજા અને શ્રી વીર વિજયજીએ ૬૪ પ્રકારી પૂજા, ૯૯ પ્રકારી પૂજા વગેરેની રચના કરી છે. આત્મારામજીએ સત્તરભેદી પૂજા, વીસસ્થાનક પૂજાની રચના કરી છે.

● ઉપા. શ્રી વિનયવિજયજી અને ઉપા. શ્રી યશોવિજયજીએ બનાવેલ શ્રીપાલરાજાનો રાસ આજે પણ લોકભોગ્ય ઉત્કૃષ્ટ રચના છે.

પૂર્વચાર્યોએ અગણિત મહેનત કરીને ગ્રંથો લખ્યા છે અને સાચવ્યા છે. હજારો વર્ષ જુની પ્રતો ખોલીએ ત્યારે લાગે કે જીવની જેમ જતન કરીને આ ગ્રંથો સાચવ્યા છે. ઘણાં ગ્રંથકારો ગ્રંથના છેલ્લા ભાગમાં એક શ્લોક લખતા જેનો ભાવાર્થ આ ગ્રંથ લખતા લખતા અમારી કેંડ ભાંગી ગઈ, આંખોના પલક નીચા ઢળી ગયા, ડોક વાંકી વળી ગઈ, ઘણી મહેનત કરીને આ ગ્રંથ લખીને તમોને આપીએ છીએ, તમે આ ગ્રંથને પાછીથી, અગ્નિથી અને ચોરોથી બચાવજો. ખાસ કરીને ઉંદરો કાતરી ના ખાય તેનું ધ્યાન રાખશો. આપણે શ્રુતજ્ઞાનને સાક્ષાત્ ભગવાન માનીએ છીએ. આગમાદિ શ્રુત તે ભગવાનનો અક્ષરદેહ મનાયો છે તેના પ્રત્યે બહુમાનભાવ અને પૂજ્યભાવ રાખીને જ્ઞાનપંચમીના દિવસે જ્ઞાનની ઉપાસના કરવાની સુવિહિત પરંપરા આજે અખંડરૂપે જળવાયેલ છે તે આનંદનો વિષય છે.

જ્યારે પુસ્તક-પ્રત છપાવો ત્યારે...

પૂજ્ય સાધુ-સાધ્વી ભગવંતો દ્વારા સંશોધિત-સંપાદિત-લેખિત-પ્રેરિત પુસ્તકો જુદી જુદી પ્રકાશન સંસ્થાઓ દ્વારા પ્રકાશિત થતા હોય છે. માસિક વગેરેની પ્રકાશન કોલમો દ્વારા જ્યારે તે પુસ્તકોની માહિતી મળે ત્યારે જરૂરિયાતવાળાઓ પુસ્તકો મંગાવતા હોય છે.

એક સાથે ૪-૫ નકલ મોકલવાની હોય ત્યારે મોટા ગ્રંથોનું વજન અને વોલ્યુમ વધતા પેકીંગ કરીને પોસ્ટ કે કુરીયર કરવામાં ઘણી તકલીફ પડતી હોય છે. તથા નાના ગામડાઓમાં કે પરા વિસ્તારમાં તે મોકલવાનું જલ્દી શક્ય બનતું નથી. તેથી નૂતન પ્રકાશનમાં નીચેની વિગતો ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી જણાય છે.

(૧) પ્રકાશન સંસ્થા તરીકે જાણીતી કાર્યરત સંસ્થા કે કાયમી જ્ઞાનભંડાર હોય તેવી સંસ્થાનું નામ લખી શકાય.

(૨) પ્રાપ્તિસ્થાનમાં જેઓ લાગણીથી દોડીને કામ કરે છે, એવા પોતાના સ્વજન, શ્રુત પ્રત્યે રૂચિવંત શ્રાવક કે સંસ્થાનું નામ લખવું જોઈએ. તથા સમુદાયના સાધ્વીજી મ.સાની પ્રેરણાથી બનેલ શ્રાવિકા ઉપાશ્રયનું પણ રાખી શકાય.

(૩) પ્રાપ્તિસ્થાનમાં અમદાવાદ, સુરત, મુંબઈ વગેરે મુખ્ય શહેરોના બે-ત્રણ નામ જુદા જુદા વિસ્તારના ચોક્કસ રાખવા જોઈએ.

(૪) જ્યારે પણ પુસ્તક પ્રકાશન અંગેની જાહેરાત કે પરિપત્ર બીજાને મોકલાવો ત્યારે જે તે પ્રાપ્તિસ્થાનેથી રૂબરૂ પુસ્તક લઈ જવા અંગેની સૂચના આપી શકાય, જેથી બિનજરૂરી ખર્ચ, સમય, શક્તિનો વ્યય અટકશે અને પુસ્તકો જરૂરિયાત મુજબના મળી રહેશે.

(૫) પ્રકાશિત પુસ્તકનું નામ જે પણ રાખ્યું હોય, પરંતુ કૌંસમાં અથવા પુસ્તક સંબંધિત નોંધોમાં તે ચરિત્રગ્રંથ, આગમગ્રંથ, દર્શનશાસ્ત્રગ્રંથ, વ્યાકરણગ્રંથ વગેરે રૂપે નોંધ આપવી જરૂરી જણાય છે. અને શક્ય હોય તો આધાર ગ્રંથનું નામ પણ લખી શકાય.

(૬) પુસ્તકો શક્ય બને તેમ ઓછા વજનવાળા કરવા, જેથી વિહાર દરમ્યાન પણ રાખવા સુલભ બને. વળી વર્તમાન કાળે મેગા સીટીઓમાં પેપરલેસ ઓફીસો આવી રહી છે. જ્ઞાનની અને પર્યાવરણની દૃષ્ટિએ મર્યાદિત નકલો છપાવી, તેને પ્રાયોગ્ય જ્ઞાનભંડારો કે મહાત્મા સુધી પહોંચે એમ કરી શકાય. વારંવારની રીપ્રિન્ટ કરાવવા કરતા જે તે યોગ્ય પુસ્તકો Online મૂકી દેવા જોઈએ. જરૂરિયાતવાળા તેનો યથાચોગ્ય ઉપયોગ કરી લેશે.

(૭) ભેટમાં મોકલાવેલ પુસ્તકો જે પણ પૂજ્યોને અથવા જ્ઞાનભંડારોને જરૂર ન હોય તો પરત મોકલવા અંગેનું સરનામું પત્રમાં સાથે મોકલશો જેથી નવા પુસ્તકો પસ્તીમાં જતા અટકશે.

Printed Matter Book Posted 114(7)
U/C, 5A P & T Guide hence not be taxed

Rs. 1
Ticket

પ્રકાશક :

શ્રી આશાપૂરણ પાર્શ્વનાથ જૈન જ્ઞાન ભંડાર
શા. વિમળાબેન સરેમલ જવેરચંદ્રજી બેડાવાળા ભવન
હિરાજૈન સોસાયટી, સાબરમતી, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૫.
મો : ૯૪૨૬૫૮૫૯૦૪ (ઓ) ૨૨૧૩૨૫૪૩
E-mail : ahoshrut.bs@gmail.com